

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

S. Francisci Xaverii E Societate Iesv Indiarvm Apostoli Novarvm Epistolarvm Libri Septem

Francisco <de Javier>

Romæ, 1667

Epistola V. Eidem Patri Gaspari Goani Collegii Rectori.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46129](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46129)

510 S. FRANCISCI XAVERII
sri majus obsequium expedire judicaveris.
Goæ VII. Idus Aprilis CIOIOLII.

Franciscus.

EPISTOLA V.

EIDEM PATRI GASPARI GOA-
NI COLLEGII RE-
CTORI.

VT istâ quam tibi demandavi Goani
hujus Collegij & Sociorum per hos
tractûs gubernatione, rectè ad tui & alio-
rum animi fructum defungi valeas, hac
in procinctu peregrinationis longinquæ,
scriptò expressa mandata relinquenda tibi
censui, quæ te majorem in modum velim
sæpius absente me legere, memoriâque
præsenti semper amplecti: quod horum
ductu consilioque Monitorum in omni
cujusquemodi negotiorum administratione,
ad eum quò unicè aspiramus Divinæ maio-
ris Gloriæ scopum te utiliter dirigendum
existimem.

Ante omnia satage ut in continuo in-
timæ tui depressionis sensu defixum teneas
ani-

animum , juxtâ ea quæ tibi aliàs poscenti
 de hoc genere præcepta tradidi : quotidiana
 nâ ea Meditatione recolens , ijsque altè
 penetrandis insistens , quoad insculpas in-
 deletibiliter tuæ menti , tum quæ tibi sug-
 gessi , tum quæ illa ipsa commentanti ti-
 bi Deus per suam Misericordiam inspirare
 dignabitur . Cum Patribus , sive qui Do-
 mi tecum vivunt , sive qui alibi degentes
 tibi subsunt , age semper cum magnâ mo-
 destiâ , affabilitate , indulgentiâ , sine aspe-
 ritate ullâ vel fastu ; nisi si qui eorum tuâ
 moderatione & humilitate abuterentur .
 Tunc enim , intuens duntaxat utilitatem
 ipsorum , non autem quasi Dominium fan-
 ciens proprium , & tuæ autoritatis con-
 temptum ulciscens , potestatis tuæ ijs mo-
 dicè castigandis specimen edes , præcisè
 quantum opus erit , ut & prolapsi suble-
 ventur emendatione necessariâ , & Fratrum
 Nostrorum qui culpam viderunt , offensio
 salubri coërcitionis exemplo deleatur . Quid-
 quid à Patribus aut Fratribus contra obe-
 dientiam peccabitur , aliquâ poenâ vindi-
 cetur : & in hoc Sacerdotum supra Cleri-
 cos aut Laïcos nihil eximij fors habeat . Si
 qui è tibi subjectis superbè se tecum ge-
 rent ;

rent ;

rent; & opinione sui tumidi, supercilium
 elatum ac frontem duram opponent tuis
 nutibus, eos tu vicissim preme, plus im-
 periosæ severitatis quàm benignæ affabili-
 tatis ad illos adhibens. Ergò poenas istas
 maximè pro culpis quotidianis publicas in-
 junge: ac omni ratione provide ne debili-
 tatem in te aliquam hi sentiant, seque ti-
 meri putent; ideòque impunè ferre cum
 alia acta perperam, tum præsertim que
 contra Moderatorum Imperium delinquunt.
 nihil magis confirmat in audaciâ, prove-
 hitque ad rebellionem contumaces subditos,
 quàm experimentum infirmitatis in Præsi-
 dibus; quos ubi animadverterint circum-
 spectare ac vereri, nec audere poenas in-
 dicere, reverentiam majoribus debitam &
 obsequium negantibus, immane quantum
 instantur, usque ad insolentem præfiden-
 tiam; in quâ successu ipso corroborati per-
 severant; immò crescunt semper, perni-
 ciosissimis quieti publicæ augmentis. Fac-
 igitur omnino quod jubeo. nec te respectus
 ullus aut metus judiciorum sermonumve
 teneat, quo minus quod debes exequaris.
 Sunt è Subditis quidam non pervicaces aut
 Refractarij, at debiles & obliviosi, qui
 jussa

jussa Majorum non ullo contemptu migrant, sed interdum negligunt, ignaviâ quadam, ac imprudentiâ. Hos coërce benigniùs, reprehensionum acerbitatem temperans serenitate vultûs ac frontis; ac necessariò piaculo erroris, poenæ levis indictione defungens. E Fratribus Laïcis si quos videris suprâ sortem suam arrogantiae quadam specie efferi, da operam attentissimam ut deprimas, vilissimis quibusque applicans usûs domestici ministerijs, tum ijsdem, quoad istâ opinione sui subnixi apparebunt, vultum semper gravem ac severum aspernabundè offerens. tumoris remedium id frigus fuerit. quo icûi si se contrahent; tum sanè licebit de fastidio remittas; ipsis jam in modestiam submissis, temperato statim despectûs rigore, quasi gratulans, ut ex comparatione contrariorum è contrarijs ceptis eventuum, per se intelligant, quid expediat: interimque perniciosum errorem deponant, quo sibi blandientes istiusmodi homines interdum credunt; se necessarios Societati esse: quam tamen superbis non egêre, ex eâ secum, quandiu plûs æquo sibi arrogant, Rectoris austeritate, si sapiunt, sentient.

Cave unquam adducaris ut in Societatem admittas homines exiguæ industriæ parvi iudicij, modici captûs, infirmarum virium, nulli admodum rei benè gerendæ idoneos; aut quos suspicari possis, tædi inopiæ domesticæ potiùs quàm Deo servienti studio, animum ad Religionem appellare. Quos tu, aut Pater Morales admiseris, velim per te ipsum exerceas commentationibus Asceticis per mensem; neque ad id Vicario utaris aliquo è Fratribus. Toto illo tempore acri eos attentione observabis, penitè explorans, quoad intimè pernoscas. Absolutis exercitijs occupabis illos vilibus officijs, puta curæ infirmorum in Nosocomijs publicis, ministerijs domesticis culinæ, aut id genus obsequijs humilibus. Dum meditationibus vacant exiges ab eis diligenter rationem conatûs quem adhibuerunt in rectè, juxta præscriptam formulam, obeundis Orationibus solitis. in quo si eos ignavè ac tepidè versari certò deprehenderis, vel eos remittere unde venerant poteris, mature Societatem exonerans: vel si spes emendationis alluxerit, amovere ad dies aliquot ab exercitio sacrarum Commentationum; velut

velut in pœnam eos privans honore , quo se indignos præbuerunt suâ negligentia , ut istâ velut notâ confusi , acrius desiderent redire in stadium cum Socijs , & pariter ac illi legitimo spatio certare .

Circa votorum nuncupationem hanc regulam tenebis . Primum edices cunctis quos ad probationem admiseris , ne ullâ se Deo promissione obstringant , nisi re prius tecum communicatâ , & tuo in id assensu impetrato . idque potissimum inculcabis in principio exercitiorum . quos satis probatos vota ritè concipere oportuerit , ij disertè polliceantur Paupertatem , Castitatem , & Obedientiam . Sed prius admonentur ; contractâ ipsos , vi Religionis istius , eò duntaxat usque obligatione stringendos , quoad in Societate persisterint ; è quâ ; si (quod Deus prohibeat) propter ipsorum culpas à Rectore , aut alio qui ab eo potestatem acceperit , amandentur , soluti prorsus mansuri sint omni vinculo ejusmodi votorum . Porro hæc vota concipiantur te præsentem , pronunciantibus qui vent , ex formulâ scriptò à te traditâ , verba quæ hanc eorum oblationem indicant , ritûs etiam cæteros ijs , prout convenit

ante præscribes : In quibus fit : ut factis operante Sacerdote , ac venerandum Christi Corpus ministrare parato , ipsi prius clarâ voce pronuncient formulam votorum , tum continuo Sacram Eucharistiâ impertiantur . Hæc obligationis votorum ex perseverantiâ in Societate suspensio , eò magis in hisce Indiæ Partibus est necessaria , quòd minus multa sunt hîc Cœnobia Religiosorum Ordinum alterius Instituti , ad quæ transmitti possint qui Nostrâ Religione semel ritè susceptâ , inepti ad eam deprehenduntur . Quare ut libertas abscindendi à se membra noxia , sine quâ stare Nostra Societas nequit , integra ei conservetur , omnino expedit declarare voventibus , nexum quo se implicant , nuncupandis Religionis votis , legitimâ ipsorum è Societate per ejus Præpositos dimissione resolvendum . Scribes ad Socios ubicumque horum Tractuum degentes , vetans ne quisquam uspiam ipsorum , te inconsulto , ullum in Societatem admittat , & admonens , si fecerit , irritum id fore ; quòd potestate ad id legitimâ careant . quare si qui se offerant , quos idoneos putent , perscribant ad te quibus iudotibus ac facultatibus ad operam Divino obse-

obsequio in Societate navandam sint præditi. Responso à te accepto, quo non abhorre te significes ab ijs albo Sociorum adscribendis, tum sanè spem illis dari certam optati assequendi nihil veret. adeoque vel mitti ad te, si jusseris, Goam poterunt; vel si malueris, præcipies, ut ibidem ab aliquo Nostrorum ad hoc idoneo Asceticis commentationibus menstruo spatio exercentur, & sic interioribus nostræ Disciplinæ probationibus admoveri incipiant; quamquam universim conducibilius putarem, ubi non obstiterit impedimentum insuperabile, vocari eos ad hoc Collegium. ibi enim videntur commodius & certiùs explorandi. Tamen, ut dixi, rem totam permitto arbitrio tuo; secuturi videlicet in hoc & alijs, verè & unicè, quod rectissimè ad majus Dei obsequium credideris tendere. Omnibus per hos Tractus Præsidibus Domuum, aut Stationum Societatis, ubi negotium procurandæ salutis Animarum vel primariò à nostris geritur, solis illic Ecclesias proprio Pastore destitutas regentibus, vel ordinarijs locorum Sacerdotibus subsidiariam navantibus operam, commenda diligenter, ut singulis

lis omninò annis ad Nostrum Beatum Patrem Ignatium accuratè ac copiosè scribant, exponentes singillatim quidquid boni Deus per ipsos efficere dignatur in ijs locis & gentibus quas excolunt. Sed caveant sedulò ne isti narrationi quidquam interferant quo ullus legentium possit offendi. refecerent si quæ sunt inemendabiliter peccata, sine operæpretio vulganda, cognoscenda cum scandalo. qualium inauspicata mentio Lectores inutili moestitiæ, scriptores iustæ reprehensioni imprudentiæ subijciat. Indicare satis habeant quæ nosse juvet, quæ memorari dignum sit. Propagationem Regni Dei, victorias gratiæ, conversos ad Christi Religionem Idololatrias, emerfos è cœno criminum sceleratos. Addant si qua spes se ostendat ulterioris brevi profectus extituri. Mittant & alias eodem argumento, pari delectu compositas literas ad universos per Europam Socios, per quas ijs communicent ad Dei Gloriam & Solatium mutuum, successûs laborum suorum, contra fugillationem ullius, querelam intempestivam, aut importunam enunciatione nuntiacendorum. Eæ inscribi poterunt partim Socijs Conimbricensibus, totâ per ipsos Hispa.

Hispaniâ spargendæ; partim Romæ degen-
 tibus, ac quoquoersum per Europam reli-
 quam diffusis Patribus & Fratribus Societa-
 tis. Præterea tu privatim ad Rectorem
 Collegij Conimbricensis de statu ac fructu
 tui hujus Collegij Goani scribendo indi-
 cabis ea quibus illum gavisurum cognitis
 arbitrare. nec verò ad hujus judicium
 solius, scriptionis tuæ formam exigas. alios
 cogita plurimos cujusquemodi Ordinis illud
 tuum scriptum (nam talia cupidè visuntur
 & latè sparguntur) expensuros; quorum
 timere ac prævertere censuras, pudoris ac
 prudentiæ tuæ fuerit: quin & insuper dare
 operam, ut non solum sine offensione, ve-
 rum cum profectu legentium, curiositati
 possit publicæ satisfieri istis à te digestis
 Indicarum rerum narrationibus vulgandis.
 Propriè Nostrum Beatum Patrem Ignatium
 edoceas accuratè scriptis literis censeo,
 quanti, ad Dei Gloriam promovendam in
 his Indiæ Partibus, & profectum majorem
 animarum procurandum, inter sit impetra-
 ri per eum isthic à Summo Pontifice, No-
 stræ per hos Tractûs Societati gratias spiri-
 tuales, puta Indulgentias Plenarias ijs pro-
 positas qui ad Pœnitentiæ & Eucharistiæ

Sacramenta ritè accesserint. Oporteret autem redire aliquoties per annum, festis scilicet celebrioribus, sacri ejus lucri opportunitates populis oblatas, nec uno brevi tempore cunctis simul locis indici. Quoniam cum exigua hinc copia suppetat Sacerdotum, præsertim idoneorum causis conscientiarum peritè dijudicandis, spatium non angustum dandum est multitudini consentium ad explicandos sinus omnes animi, & piacula necessaria explenda. Tum Patribus otium præberi convenit, quo ex Vrbe vel Pago uno ritè impertito Pontificiæ Indulgentiæ fructibus, ad alium transmigrant simili beneficio donandum. Admone autem ut curet, si possit fieri, concessionem istam gratiarum mitti hinc ritè consignatas diplomatis subscriptione legitimâ & sigillorum appensione firmatis, quæ ad Fidem suspensioribus faciendam ostendi queant. non enim in hisce regionibus desunt qui ægrè adducantur ad pro indubitatis admittenda Indulta ejusmodi, nisi formulis atque indicijs undequaque certissimis comprobentur. Expediret etiam disertè istis bullatis diplomatis exprimi, velle Pontificem extendi sui hujus Beneficij usum fructumque in-

omnes

omnes cujuscumque sexûs , ætatis , Ordinis , Christi Fideles , qui ultrâ caput Bonæ Spei usque ad extremum Orientem Inquilini , vel Indigenæ , aut quavis ex causâ peregrinantes , diversantur . Facilius persuadebis Patri Nostro Ignatio ut in hoc elaborare non gravetur , si , quod verè potes , magnificè prædicaveris fructum Animarum , qui ex Iubilæo hûc ab illo semel antehac misso planè ingens ac stupendus extitit . Quod Iubilæum , cum isto , quod indicavi , angustiarum temporis , brevi die præscriptâ , urgeretur incommodo , si tamen tam insigniter profuit , inferes quantò plûs sperandum insignis lucri sit ex Plenarijs Indulgentijs per spatia plurium annorum in certis festorum recurrentium solemnitates aptè descriptis . Expromas in hâc causâ censeo tuam omnem persuadendi vim , nihilque reliqui tibi facias ad summum conatum evincendi , ut in eo Pater Ignatius impetrando quantum potest enitendum existimet . addens etiam me hoc ab ipso majorem in modum contendere , in Beneficij singularis parte numeraturum , si meis inflexus precibus , hisce populis tantam Cœlestium utilitatum occasionem gratificari non dedi-

dedi-

dedignabitur. Scribas etiam ad Magistrum Simonem, aut Rectorem Collegij Conimbricensis, orans, ut eadem hac de re cum Rege agant; expositoque fructu immenso qui ex eiusmodi promulgatione Indulgentiarum colligendus certò est, impetrent ab ejus Majestate, ut suis Romam Literis negotium adjuvet, aut potius pro sua summa illic autoritate, atque apud Pontificem gratiã, conficiat; curans diplomata ejus generis Patri Ignatio consignari, quippe inscripta Societatis IESV Collegio Goano, ut Patrum illic degentium arbitrato publicentur. Hinc enim fiet, ut Populi procuratis & ministratis per eos deliniti gratijs, studio ipsos & veneratione majori amplectantur; quã vulgo acceptiores labores ipsorum, ac sic omni passim hominum generi utiliores evadant. Poscentes Societatem, utcumque non ineptos, cave admittere festines in ætate adhuc nimis tenerã. Prorsus verò rejice quos ad ea pertinentia hominum genera confiterit, quibus nominatim Pater Ignatius Nostri Ordinis aditum voluit semper esse obstructum; quorum, ut scis, unum est, trahentium Originem à Gente Iudeorum. attende prætere-

rea

rea ne quem admittas non egregiè dota-
 tum facultatibus ad rem benè gerendam in
 aliquâ parte priorum Instituti Nostri mi-
 nisteriorum, accommodatis. Si verò fundi-
 tûs rudes literarum sint, utcumque polleant
 ingenio, in Spirituales Operarios adscisci
 planè veto. quin ubi exceptione carentium
 multitudo se oggeret, Tu tamen turbam-
 vita. Paucos ex pluribus, dignissimos è
 dignis excerpens selige, pro numero loco-
 rum & munerum, habitâ simul ratione ca-
 suum contingere solitorum; ut nec desint
 quos mittas quocumque res vocat, & mor-
 bo, aut morte deficientibus substituas; nec
 tamen abundant otiosi, aut numero Do-
 mum gravent. Promoveri ad Sacerdotium
 Sociorum quemquam non satis literatum,
 & morum innocentiam usu plurium annorum
 abundè probatâ conspicuum, haudquaquam
 fines; quandoquidem id Pater Ignatius tam
 disertè prohibuit. & si taceret ille, res
 ipsa loquitur: tristisque recordatio incom-
 modorum quæ ex hoc fonte orta gravissima
 sensimus, deterrere ab eo nos satis debet.
 neque fucum tibi faciat spes eximiæ Reli-
 gionis in idiotâ eminent; quasi eâ com-
 pensari Doctrinæ defectus queat. nam has
 spes

spes eventus non rarò coarguit ; occasio-
 bus larvam excutientibus ; & ferè ad ex-
 tremum unoquoque se talem prodente qua-
 lis revera est . quare lynceum te velim
 in penitus introspiciendis recessibus meo-
 rum . nec statim capi lachrymulis inter pre-
 ces fufis , aut fufpirijs excuffis pectore que-
 rundam dum facra meditantur : at quoad
 certis experimentis perpexeris , acriter im-
 perare ipsos pravis affectibus naturæ , iram ,
 cupiditatem , pervicaciam femper frange-
 re ; abhorreere vehementer ab omni capta-
 tione inanis gloriæ , certo istis iudicio re-
 tribuas decus absolutæ omnibus numeris &
 usquequaque consummatæ Sanctitatis .

Ordo caritatis postulat , ut prius &
 magis , domesticis quàm externis consulatur .
 Quare vide ante omnia , ut primùm erga
 Fratres Nostros , erga Pueros & Orphanos
 Indigenarum , Alumnos hujus Domus , par-
 tes officij paterni planè omnes expleas ; ani-
 mis horum & corporibus ea sollicitè proce-
 rando quibus egent . Hac curâ perfundè
 licebit quod supererit otij ac virium effun-
 dere ad benemerendum de alienis quoque .
 Hoc tibi & nomine Patris Nostri Ignatii
 præcipio , & ex animi mei sententiâ quàm
 pos-

possum impensissimè commendo . quippe
 habeo persuasissimum , præcipui hoc moni-
 tum momenti esse . nec ferè tolerabiliùs er-
 rare illos , qui oculis hominum probare se ,
 speciosâ superficie contenti , nihil pensi ha-
 bent intima mentium rimantibus Dei obtu-
 tibus satisfacere , quàm qui securi querela-
 rum domesticarum , Civitatis captant gra-
 tiam , sese perperam arbitrantes officium
 explese , cujus primo ac potiori capite ne-
 glecto , in posterioribus duntaxat & acces-
 sorijs totum præposterè consumpserint stu-
 dium . Aberrant totâ viâ qui sic agunt .
 quorum in numerum ne venias , singulis
 te cupio diebus hujusadmonitionis meæ re-
 fricare memoriam . Spissum adeo ac mul-
 tiplex istius tibi commissa Præfecturæ nego-
 tium video , ut manifestum sit , cunctas ejus
 partes obiri à te uno nequaquam posse .
 quare cum necesse sit Vicarijs te uti qui
 singularia multa pro te curent ; duo in
 hoc tenere te cupio : prius , ut quos ad
 quidque adhibebis , peritos rei quæ com-
 mittitur noveris ; alterum ut sedulò ijs in-
 vigiles , rationemque subinde repetas acto-
 rum ; nec si quid peccaverint inemendatos
 sinas . quare tibi velut in altâ speculâ loca-
 to ,

to, Generalem in omnes vigiliam demeritam puta, in quâ prout inconniventer intentéque, oscitanter aut remissè verfabere, ita benè aut malè subditis consules & vel officio satisfacies, vel reum te perges malè administratæ potestatis. Potissimum hujus injunctæ tibi providentiæ partem ea ministeria sibi vindicant, quorum utilitas patet latius. Quocirca præcipuè contentum esse te oportet, primùm Nostrorum Orationibus ad Populum è sacro pulpito; deinde auditioni Confessionum: Præterea colloquijs eorundem, ac conversationi cum Externis; postremò Tractationi piorum operum: Concionatores & formando ad veram eius functionis ideam, & probando ac corrigendo cum opus fuerit: Confessorios admonendo & erudiendo quantum sufficit, tum prout licebit explorando, ut loquantur: Postremò satagendo, ut Nostrorum congressus familiares cum varijs generibus hominum, frugiferè ac religiose obeantur, ac tum ante instruendo, tum post examinando; quò exactè dirigantur ad perfectionem Instituto Nostro consentaneam. De Sociorum prædicandi causâ peregrinationum, aut per stationes hinc distitas variè
spar-

sparsorum statu actisque, ut quàm frequen-
 tissimis, iisque fidis nuncijs, fias certior
 impensè cura. Scribes ijs crebrò, nec per-
 functoriè; sed cuncta minutim explicans.
 Iubebis vicissim sæpe illos ad te copiosè-
 que rescribere. Huic commercio sedulò at-
 tendes: per otium considerans quas acci-
 pies literas; nec nisi meditatò tuas dictans.
 denique, quod res est, statuens: magnam
 officij tui partem eâ diligentiam contineri.
 Super hæc, Externos qui è locis ubi No-
 stri degunt venerint, curiosè de ijs inter-
 roga, ut se gerant, quâ existimatione
 sint, quid à Populo dici de illis audie-
 rint? Scribas ad me Malacam plenissimè
 de cunctis hujus Collegij rebus, de singu-
 lis Nostrorum ad Evangelizandum missis,
 ubi quisque, quâ strenuitate, quo succes-
 su elaboret. cave cursim defungaris. hæ-
 re in singulis: ad infima descende. Ad-
 de quo loco sint res etiam politicæ illorum
 Tractuum nam & hæc nosse nostra interest.
 nec omittas quid aliorum quoque Professo-
 res Ordinum ad Dei Gloriam & salutem
 Animarum, quo eventu moliantur. Ad-
 junge quid è Lusitaniâ recentibus nuntijs
 feratur. de Nostris Conimbricensibus, Ro-
 ma-

ma-

manis , ubicumque per Europam degentibus , quid fama memoret , quid scripta nostrorum indicent . Quæ literæ , præsertim à Rege , à Magistro Simone , à Romanis Amicis ac Patribus mihi inscriptæ tibi reddentur , earum , si pluribus , ut assolet , exemplis venerint , unum exemplar Malacam ad Patrem Franciscum Perezium destinabis . nam huic mandabo , ut eas ad me descriptas , non unâ viâ dirigat . Sin unicum illarum exemplum acceperis , aperies & describi à fido amanuensi curabis . tum Archetypo retento , Apographum mittes Perezio . Hoc annis singulis exequi sollicitè memento . Efficies omnino , ut Patres qui Bazaini , Cocini , Colaniper Oram Comorinensem , in Sancti Thomæ ; degunt semel quotannis ad me scribant accuratè ac fusè . minimè vellem hoc ab illis aut à te negligi . Vehementer etiam atque etiam commendo , ut tu ac Patres omnes , morigeros vos & planè obediētes Domino Episcopo præstetis : diligentissimèque caveatis , ne quidquam ulli unquam in re ipsi facestatis molestiæ ; sed contra studeatis in cunctis , quantum maxime potestis , inservire ac gratificari Patri tam bene-

benevolo atque indulgenti , tot nominibus merito , ut cunctis obsequijs pietatem ipsi summam rependamus . Patribus qui extra Goam degunt , mandabis ut Dominum Episcopum scriptò identidem venerentur , brevibus literis , quæ fructum duntaxat animarum quem ex suis laboribus Deo adjuvante colligunt , nuntient . Addant eodem quidquid verè possunt in ejus Vicarijs loca illa tenentibus laudare , prolixè commendando si quid benè ad utilitatem publicam gerunt . quidquid item alij Religiosi & Sacerdotes , concionando , sacra cætera ministeria obeundo , lucris Ecclesiæ apponunt , liberaliter celebrent . Si nihil sit boni quod referant , fileant de his ; nec suarum esse partium putent querelas de Proëpiscopis vel alijs Evangelicis Ministris ad Episcopum deferre . non deerunt qui deferant . quin etiam nollem si cujus alterius negotij cum Episcopo tractandi necessitas inciderit , id istiusmodi Epistolis inseri , quas ad consolandum & recreandum bonum Patrem merè comparatas velim . Ergò dum tale quid occurret , seorsum scribatur . Seriò admonebis nostros omnes meo nomine , ut multam obedientiam ubique Proëpiscopis exhibeant :

LL

beant:

beant : denunciatis , mihi fore molestissimum
 si audire alicunde contigerit litem ullam
 aut controversiam exortam inter ullum
 Proëpiscoporum & Patres Societatis qui lo-
 ca illi subdita excolunt . Adde cupere
 me , distinctè memorare ipsos in literis
 quas ad me dabunt , quàm benè illis cum
 Proëpiscopo conveniat . Gratissimum etiam
 mihi esset , efficere ipsos , ut ipsi Proëpi-
 scopi literis ad me scriptis testarentur ,
 quàm benè & quanto fructu Patres Nostri
 in suis Territorijs laborent . Hoc iterum
 pro rei momento inculco , provide etiam
 atque etiam , oro te , atque omni ratione
 fatage , ut in Arcibus præsertim Lusitano-
 rum , Nostri qui stationes illic habent , con-
 junctissimè cum Proëpiscopis vivant , nec
 quacumque tandem ex causâ ullam cum
 ijs contentionem suscipiant . Ac quò plus
 hæc commendatio apud ipsos habeat pon-
 deris , disertè perscribe iisdem literis qui-
 bus hoc mandabis , me in Sinas solventem
 scriptum in hoc Collegio mandatum tibi
 reliquisse , eijciendi è Societate quoscumque
 nostrorum qui apud Proëpiscopos offende-
 rint , aut cum ijs similtates quoquomodo
 susceperint . Ages post meum discessum
 cum

NOVARVM EPIST. Lib. 6. 531

cum Domino Episcopo , ut si ei videatur,
 scribat de Iobelæo ad loca ubi Patres So-
 cietatis sunt , jubens illud promulgari,
 quò Animarum fructus ex eo qui spera-
 tur possit existere . Laxatum huic Iobelæo
 spatium est in totum hunc annum 1552,
 ut commodè valeant eo frui quotquot in
 Arcibus Lusitanorum variè sparsis per In-
 dias , procul interdum ab opportunitate
 purgandi animum per Confessiones , de-
 gunt : quibus illa morâ poterit consuli ,
 submittendis ex alijs in alia loca ubi opus
 fuerit , Nostris Patribus . Ea mihi causa
 fuit procurandi , ut in hunc annum uni-
 versum facultas lucrandi tam insignem gra-
 tiam extenderetur . Si fortè inter Patres
 qui hoc anno è Lusitaniâ venient , aliqui
 essent facultate dicendi ad Populum plus
 quàm mediocri præditi , unum ex ijs cen-
 seo Diem mittas cum Laico adjutore, man-
 data ei tradens quæ olim scripsi Sedem
 Armuzianam tenentibus . Ea sunt , ut
 scis , editionis quasi duplicis . nam & tibi
 eam primùm Stationem adeunti multa præ-
 cepti . tum ei qui tibi successit in eo mu-
 nere quædam addidi . Scripti utriusque
 scio exempla superesse . Horum copiam

L L 2 fac

fac habeant si qui Diem mittentur; enixè commendans ut lectitent ac sedulò observent. Inter appulsuros è Lusitaniâ Nostros proximo navium adventu, si quem animadvertes, non illum quidem exercitissimum in dicendo, aut à quo sperare liceat motus ingentes Concionis; non ineruditum tamen, sed qui videatur pro & animi & corporis viribus, futurus patiens laborum, hunc navigatione quæ sit Goâ Malacam flantibus Aprili Etetsijs, eò destina; ut Malacâ Iaponem petat opportunitate primâ, illic conjuncturus operam cum Cosmo Turriano. Verùm provideas oportet, ut pecuniolæ aliquantulum alicundè emendicatæ eò secum ferat, unde ipse ac Socij victitent; nam Operarijs adhuc Evangelicis illa terra laborum duntaxat, ferax est. Bonorum quæ agant, malorum quæ patiantur habent affatim, subsidiorum vitæ ac solatiorum corporis nihil fermè. quare adhibe animum ad eos utriusque generis auxilio juvandos, in eoque summo studio contendere te velim. ac præterea tuis aliorumque precibus ac Sacrificijs à Deo impetrare satage, ut esse ipsis propitius dignetur, tum illuc euntibus per tot discrimina

mina

mina vasti & infesti maris, tum illic inter
 ærumnas ac pericula versantibus. Si, quos
 Classis è Lusitaniâ expectata nobis hoc an-
 no Patres advehet, ij pariter omnes elo-
 quentiâ simul & eruditione supra vulgarem
 excellere modum; ita ut nullus esset eo-
 rum qui non plus facultatis ad dicendum
 è sacro pulpito habere videretur, quam
 Noster Antonius Herediâ qui Cocini eo
 munere fungitur, volo unum ex his ma-
 turè Cocinum mittas successurum illic He-
 rediâ, & mandatum ei à te allaturum,
 conferendi sese in Iaponiam. Sed prius-
 quam hoc decernas, explora diligenter ec-
 quid omninò verisimillimum sit utiliùs
 istum, & uberiori quàm Herediam fructu,
 concionandi officium Cocini gesturum. ni-
 si enim de hoc satis constet: ac contra
 prudenter existimetur, parem duntaxat & ni-
 hilò superiorem dicendi vim huic recens
 advecto & Herediâ competere, nihil puto
 esse causæ debere cur quidquam illic mute-
 tur. quocirca relicto ubi est Herediâ, illum
 alium novum Concionatorem in Iaponiam
 mittas censeo. Simile quidpiam injungo
 circa Melchiorum Nunnezium qui Bazaï-
 nensî præest Collegio, & Concionatoris ibi-

dem munus exercet . Vellem , inquam ,
 si copiam Oratorum insignium Lusitanæ na-
 ves attulerint , unum ex ijs Successorem
 Nunnezio dari . talem scilicet qui & ma-
 gnos animorum motus concitaturus in Po-
 pulo dicendo , & domesticæ administratio-
 ni , etiam rei pecuniariæ & vectigalium ,
 quæ Bazaïni ad alimenta Operarum Evan-
 gelicarum Societati Rex assignavit , pru-
 dentiâ & attentione par futurus videatur .
 Tum verò Melchior Nunnezius , Bazaïnen-
 si procuratione liber , Etesijs Aprilis Mala-
 cam naviget , inde Iaponem petiturus .
 Gauderem equidem , pro eâ quam teneo
 notitiâ dotium Melchioris præstantium , &
 illâ Bazaïnensi occupatione superiorum , ta-
 lem hominem expeditum illinc , substituto
 idoneo successore , posse transferri . Doctri-
 na enim , quâ est insigniter excultus , illic
 multò esset utilior quàm Bazaïni modò est .
 Id porrò si fieret , moveri Herediam Co-
 cino haud expediret ; cum alijs de causis ,
 tum quia Iaponienses angustia plus uno au-
 geri Socio non exigunt , nunc quidem .
 cæterùm tu omnem (quod solet dici) fu-
 nem move , nihilque conatûs ac contentio-
 nis omitte , quoad efficias , ut saltem unus
 hoc

hoc anno in Iaponiam, Comes illic futurus Cosmo Turriano, naviget. Cum Reverendis Patribus & Fratribus Ordinum Sancti Francisci & Sancti Dominici, tam tu, quàm Nostri omnes Goani Collegij, veram, semper amicitiam, omnibus, quod ad vos attinet, Religiosæ caritatis plenè cultam officijs, tenete: ac diligentissimè, quod in vobis est, cavete, ne ullam cuiquam illorum, quisquam vestrum dissidij ansam præbeat. Si ab illis discordia ceperit, cujus significationes è sacro ipsis pulpito erumpant, Vos ijs responsare arbitro populo, per Deum, abstinete. dicant illi quod suus illis zelus dictaverit: Vos silendo caritatis & obedientiæ debitum explebitis. disertè quippe veto vos contentionis funem cum strepitu, quolibet prætextu, ducere. nolo, inquam, quantumvis læsi, utcumque immeritò infamati vobis videamini, verbum unquam publicè mutiatis, quo vestri doloris & sensûs injuriarum indicium, capere vel minimum Auditores queant. Planè nihil tanti est, quo Populi offensio ejuscemodi ex conflictibus nasci solita pensetur. Si tamen ex impunè contra vos frequentatis declamationibus Adversantium,

oriri scandala cum Dei offensâ conjuncta
 cerneretis ; incertumque, non sine damno
 animorum, hæere Vulgus, dubium utri dis-
 sentientium credat ; deferetis rem ad Do-
 minum Episcopum, & eum orabitis, ut
 vocare ad se dignetur eos à quibus palam
 traducimini ; ac auditis coràm vobis accu-
 sationibus eorum, & post illas vestris de-
 fensionibus, controversiam suo judicio fi-
 niat, pacemque reddat rebus, ac querelis
 conciones turbantibus modum ponat. quan-
 doquidem nos, item ut Patres illi, unum
 cuncti pariter spectamus, nimirum ut Dei
 cultus augeatur, & Animæ ad salutem
 proficiant. Istâ interpositione autoritatis
 Domini Episcopi, fatis (quantum vestrarum
 est partium) præcavebitis, ne & Dei Maje-
 stas, & Populi simplicitas, ejusmodi cer-
 taminibus offendatur. Denique conciliatam
 per hunc modum vos inter & memoratos
 Patres Gratiam, alere atque augere cona-
 bimini, visendis interdum ijs, & omni
 Religiosæ caritatis officio prosequendis. Pa-
 rochos hujus Civitatis, & quocumque ti-
 tulo Ecclesiarum singularum Præsides, om-
 ni benevolentia significatione demeremini ;
 gratificantes ijs prolixè si quid postulent,
 quod

quod in manu vestrâ sit ; concionantes
quoties rogabunt in templis ipsorum curâ
commisissis ; & in omni occasione occur-
sum aut congressuum sic agendo ac lo-
quendo , ut illi vos sibi esse amicissimos
placè persuasum habeant . Negotijs sæcu-
laribus cave Te aut Socios implicari quo-
cunque pretextu finas . Cum hæc ad vos
deferrentur , respondete : vobis ab admini-
stratione Verbi Dei ac Sacramentorum , vix
supersse tantum otij , quantum est necessa-
rium Orationi & studio , quibus vos compa-
retis ad sacras functiones perorandi ad po-
pulum & in Pœnitentiæ Tribunali jus di-
cendi . non posse vos , nisi perturbato cari-
tatis ordine , præhabere procurationi Sa-
lutis Animarum & cultûs Divini , quæstum
terrenarum rerum , & curas humiles tem-
poralium proventuum . Sic tricas ejus ge-
neris à te ac tuis cunctas excuties . ni fa-
cias ; grave tibi ac Societati damnum illa-
turus . nam scito eâ portâ Mundum in Re-
ligiosas Domos plerumque irrumpere , cum
summâ pernicie Religiosorum ac Religio-
ni . In congressibus eorum qui te conve-
niant introspecte solerter quid quisque spe-
cte . nam sunt qui spiritualis profectûs ,
sunt

funt qui temporalis commodi causâ non
adeunt. quin etiam satis constat reperiri
non paucos, qui Confessionis Sacramentum
quæstui obtendant, nostris se Sacerdotibus
in aurem admoventes, potiùs ut occultorum
rei domesticæ vulnerum ac familiaris ino-
piæ, quàm peccatorum indicium afferant.
Ab his etiam atque etiam ut tibi caveas,
moneo. Adeoque ne in errore diù ha-
reant, maturè istis denuncia: nec erga-
tione pecuniæ, nec suffragatione favoris
humani posse te ipsis prodesse. Colloquia
porrò cum talibus breviter expedi. ^{iam}
largi verborum sunt. & si aurem inculle-
ris, multum tibi otium absument sine
operæpretio. quoniam id genus ad sensum
spiritualium detrimentorum ferè occalluit:
totâ mentis attentione in desiderio corpo-
reorum, quibus egent, solatiorum unice
defixâ. Ejusmodi ergò, seu viri, seu mu-
lieres, cujusque ordinis aut generis tan-
dem sint, vide ut paucis abs te dimissos
procul habeas, velut fucos tuo mellificio in-
festos: qui merè terrena sapientes, quem
implicare sibi potuerint, citiùs è Cœlo
detrahant, cessare à salutari animarum sub-
sidio importunis de cibo corporum inter-
pella.

pellationibus cogentes, quàm ipsi eius quattolibet conatu è vilium, ubi desident, curarum cœno quodam attollantur. Hoc mandatum eò inculco instantiùs, quod summe tibi necessarium clarè perspicio. nec pensi quidquam habeas quid clam questuri aut murmuraturi de te sint isti nundinatores humanorum è religione quæstum, ubi tuam suæ cupiditati minùs quàm vellent morigeram ulcisci constantiam incusando conabuntur. contrà fac sentiant: nullâ te iudicij eorum verecundiâ teneri, nullo respectu offensionis angi vel minimùm. nec committas ut teneritudinem in te ullam, formidinemque susurrorum introspiciant. nam hoc quidem te à Mundo haud satis alienum demonstraret; quasi deliberandum, ei-ne an Christo, cui Sacramento dixisti, placere ac probari potius censeas: quod transfugij sit instar à sacrâ militiâ, & flagitiosa defectio à proposito perfectionis irrevocabiliter sectandæ. In curâ Alumnorum Seminarij, quod constat è Filijs Indigenarum & Orphanis, summam adhibe diligentiam, ne quidquam ipsis ad victum vestitumque, ad medicamenta cum morbis tentantur, desit. Provide vel in primis
foli-

folicitè ut assiduè accuratèque erudiantur
 cum in Christianæ Legis Elementis, tum
 in Literis, pro cujusque captu. Cogita hoc
 spectasse illos qui hoc Collegium Regis
 censibus, hoc ipsum deinde Regem sapienter
 efficacissimè mandasse, ut in hoc Goano
 Gymnasio Pueri Goanorum Civium bonis
 moribus & bonis artibus imbuerentur. Iste
 officio in te deonerato, ne ullâ in parte
 desis, prospice. Veteres circa hæc quer-
 las nosti; ne te ac Societatem invidiæ simi-
 li obijcias omni contentione devita. Quo-
 ties naves in Lusitaniam cursum intendunt,
 dabis literas ad Regem, breves & accuratio-
 ne peculiari scriptas, quibus ei compendiosè
 indices fructum animarum qui & Goæ, &
 locis cæteris per Indiam Ministerio Socio-
 rum legitur. Ad hoc maturè congregabis
 narrationes eorum quæ alibi geruntur, ex
 quibus decerpens præcipua, scriptum con-
 cinnabis, quod cum voluptate speres à Re-
 ge & Regni proceribus legendum. Alijs
 deinde literis rem hujus Collegij familia-
 rem ejus Majestati commendabis; quantum
 illi desit, ut possit par esse ferendis oneri-
 bus quibus subjacet, exponens. Comme-
 morabis quid certorum quotannis censuum

col-

colligat , quid extraordinarij donativi , quando acceperit . Hoc distinctè declarari expedit , idcirco quod intelligo decernere subinde Regem , ut quædam extra ordinem provenientes pecuniæ , à Fiscalibus Goano Collegio tribuantur . in quo an Regiæ semper liberalitati fidelitas ejus Ministrorum exactè respondeat , nescio . eddct us Rex quantum acceperis , si quid minùs quàm jusserat numeratum viderit , refundi videi- cet curabit . Adjunges de Patribus qui ex hoc Collegio Evangelizandi gratiã in loca varia mittuntur , eos plerumque , ubi quò destinantur pervenerint , gravibus illic ab re- rum necessariarum inopiã difficultatibus im- pediri , ne rectè officio fungantur . quare suggeres , dignum videri cæterã Religionẽ ac munificentiã Majestatis ejus , mitti huc di- ploma ritè obfignatum quo præcipiatur , ut quibus in Arcibus Lusitanis Stationes Pa- trum Societatis sunt , earum ex ærario & Apothecis Regijs necessaria illis cùm ali- menta , tùm cætera subsidia suggerantur . Aliud præterea diploma expediri mandet quo propriè injungatur Præfecto Malacensi , ut in Iaponiã degentibus Patribus pecu- niam è Fisco submittat , unde illic tole- rare

rare vitam possint : quoniam ab Indigenis nihil aut parùm expectari talis auxilium queat , propter terræ sterilitatem , & eam eâ paupertatem Incolarum . Eadem ista tria capita Vestigalium Collegij Goanæ curæ Patrum in Arcibus degentium , & Japoniæ Stationis sustentandæ , commendabis enixè proprijs literis Patri Magistro Simoni , aut Vlyssiponensis Collegij Rectori , ut ea vivâ voce ac præsentibus officijs efficacissimè promoveant apud Regem . Iterùm autem moneo , ut memineris , quas præsertim ad Regem , dabis literas circumspèctè ac meditatò scribere . videbuntur enim & judicabuntur à plurimis .
Vale.

Franciscus .

EPISTOLA VI.

EIDEM.

HÆc tibi circa duos è nostris ut meo profecto exequaris , mando in virtute Sanctæ Obedientiæ . Si Antonius Gomezius toto hoc anno digressus è Diensi , ubi degit